

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

**ДО 35-РІЧЧЯ
КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:

***минуле, сучасне,
шляхи розвитку***

Збірник наукових праць

*Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету*

Випуск 10

Рівне – 2005

ББК 63.3(4Укр) -7
У45
УДК 94(477)

Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: Зб. наук. праць: Наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 10. – Рівне: РДГУ, 2005. – 139 с.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів та музейних установ, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані музичного мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою проблематикою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету

Арцишевський Р.А.	– доктор філософських наук, професор (Луцьк)
Афанасьєв Ю.Л.	– доктор філософських наук, професор (Київ)
Баканурський А.Г.	– доктор мистецтвознавства, професор (Одеса)
Бондарчук Я.В.	– кандидат мистецтвознавства, доцент (Острог)
Захарчук-Чугай Р.В.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Іваницький А.І.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Ільченко О.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Кияновська Л.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Львів)
Овсійчук В.А.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Постоловський Р.М.	– кандидат історичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України (Рівне),
Граб О.В.	– кандидат мистецтвознавства, доцент (Рівне)
Ричков П.А.	– доктор архітектури, професор (Рівне)
Станішевський Ю.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Троян С.С.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)
Федорук О.К.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Стоколос Н.Г.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)
Жилюк С.І.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)

Упорядник тому: проф. *Виткалов В.Г.*

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 28 жовтня 2005 р.)

Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем мистецтвознавства (постанова № 2409/2 від 9.02.2000 р.).

ISBN 966–602–053–X

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2005

1965. – 133 с.

13. Кисіль О.Г. Український вертеп: Текст, малюнки, ноти. З вступною статтею Ол. Кисіля. – К., 1918. – 69 с.

14. Ковалько П. Очерки національных типовъ въ украинской народной словесности // Киевская старина. – Т. V, мартъ, 1883 г. – С. 667-672.

15. Марковський С.М. Український вертеп: Розвідки й тексти. – К.: Друк. ВУАН, 1929. – Вип. 1. – IV. – 202 с.

16. Морозов П.О. Історія русскаго театра. Т.I (до половини XVIII столітя). С.-Петербургъ. Тип. В.Демакова, 1889. – 398 с.

17. Перетц В.Н. Кукольный театр на Руси: (Исторический очерк) // Ежегодник императорских театров. Сезон 1894-1895 гг. Приложения. – Спб., 1895. – Кн. 1. – С. 85-185.

18. Полонська-Василенко Н. Історія України. Т. I. (До половини XVII сторіччя). - Мюнхен, Українське видавництво, 1972. – 591 с.

19. Пропп В.Я. Проблемы комизма и смеха. - М.: Искусство, 1976. – 183 с.

20. Селиванов А. Вертеп в Купянском уезде // Киевская старина. - 1884. - № 3. - С. 512-515.

22. Синицкій Л. Малороссія по рассказамъ путешественниковъ конца прошлаго и начала нынѣшняго столѣтїя // Киевская старина. Годъ 11. Томъ XXXVI, 1892, Февраль. - С. 226-259.

23. Юрковський Г. Волинські містерії // Кіно-театр, № 1, 1997. – С. 2-4.

24. Франко І.Я. До історії українського вертепу XVIII ст. // Зібр. творів. В 50 т. - К.: Наук. думка, 1982. - Т. 36. - С. 170-375.

25. Чалый М.К. Воспоминания // Киевская старина. - 1889. - № 1. - С. 1-40.

Резюме

У запропонованій статті робиться спроба поставити питання не лише про службово-розважальну, але й функціонально-конструктивну роль великого розмаїття персонажів українського вертепу, забарвлених етнічною специфікою й насправді просякнутих історичними реаліями й культурними стереотипами свого часу.

Summary

Given article is an attempt to raise the question about interpretation of the national heroes of the Ukrainian verterp.

УДК 398: 784.4 (477.82)

Ю. Рибак

ЖАНРИ ОБРЯДОВИХ ПІСЕНЬ У ТРАДИЦІЇ ВЕРХНЬОПРИП'ЯТСЬКОЇ НИЗОВИНИ

У вітчизняній фольклористиці сьогодні немає загальноприйнятого жанрового поділу усно-поетичних і музичних творів. Найчастіше при класифікації застосовуються три підходи у їх, так би мовити, “чистому” вигляді, а саме – етнографічний, філологічний і музичний. Кожен із них належить відповідній науковій дисципліні, характеризуючи властивий їй об’єкт дослідження. Зокрема етнографічна класифікація орієнтована на функцію народних творів у фольклорному побуті (обставини виконання), філологічна – на тематику пісень (поетичний зміст), а музична – на спосіб вираження (співність, речитативність, танцювальність).

Синкретична природа фольклору змушує дослідників звертати увагу одночасно на різні складові усно-поетичної творчості. Саме тому в науковій практиці набула поширення комбінована систематика фольклорних творів, як правило, на основі двох критеріїв поділу.

обрядові, родинно-обрядові, сезонно-трудова, звичайний), а вже в середині кожного з циклів розрізняються пісенні жанри з урахуванням найтипівіших ознак музичних творів: ритмічна структура вірша та музично-ритмічна схема.

Уперше таку класифікацію застосував С.Людкевич [7] – за підтримки І.Франка, а згодом поступово на цю ж позицію пристали Ф.Колесса [13] і К.Квітка [11]. У вдосконаленому в наш час проф. Б.Луканюком вигляді [14], культуро-жанрова система (КЖС) С.Людкевича набуває дедалі більшого поширення у вітчизняній етномузикології. У цій КЖС визначення жанру здійснюється з урахуванням трьох автономних типологічних критеріїв – культурологічного, етнографічного (функційного) і музичного (див. *таблицю*).

На загальному рівні КЖС С.Людкевича – Б.Луканюка вповні виправдовує себе, передусім для систематичного опису українського музичного фольклору. Однак не завжди вона спроможна відобразити певні локальні відміни, зокрема виявлені в поліському фольклорі.

Протягом кількох останніх років автор статті у складі колективу співробітників Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології (ПНДЛМЕ) при Львівській державній музичній академії ім. М.В.Лисенка досліджує північні райони Волинської області – Верхньоприп'ятську низовину [10]. Унаслідок фронтального обстеження території, з метою фіксації усіх проявів народної музичної традиції, спостережено у т.ч. деякі жанрові особливості обрядового народнопісенного репертуару.

У верхньоприп'ятському басейні чітко проявляється тенденція до приуроченості наспівів, а не поетичних текстів, як це властиво для репертуару краще дослідженої донедавна лісостепової зони. Зміст у піснях відіграє другорядну роль, а в деяких випадках, як це буде доведено нижче, він узагалі ніяк не пов'язаний з обставинами виконання. Серед виконавців поширена практика узагальнення груп наспівів за порами року – “зима”, “весна”, “літо”, – без особливої уваги до внутрішньої диференціації. Відтак, у місцевій традиції не існує чіткої різниці між колядками і щедрівками, ігровими і закличними піснями весняного циклу, календарно-дозвіллевими і сезонно-трудова творами літнього періоду. Натомість виникають локальні назви деяких жанрових циклів, орієнтовані суто на мелодику (“голос”, “мотив”) – “постові пісні”, “літо”. При цьому на типові наспіви виконується багато поетичних текстів як обрядової, так і позаобрядової функції.

Тепер детальніше щодо жанрового складу кожного з найрозвиненіших обрядових циклів Верхньоприп'ятської низовини. Увага приділятиметься лише тим пісенним циклам, які містять розвинену сітку мелотипів. Спершу аналізуватимуться усі календарно-обрядові пісенні цикли, потім сезонно-трудова і, нарешті, весільний із родинно-обрядової групи. До розвинених на Поліссі християнських обрядів типових пісенних форм виявити не вдалося, тому вони тут не розглядатимуться. Також оминається увагою похоронний цикл із специфічними голосіннями (“плачами”), які виконуються напівдекламовано, у рубатній манері, а тому потребують окремого дослідження. У кожному з аналізованих жанрових циклів звертатиметься увага на найхарактерніші локальні властивості.

Зимовий цикл у місцевій традиції представляють з одного боку колядки та щедрівки, з іншого – різноманітні приспівки, які виконуються дорослими при ігрових дійствах (“коза”) та дітьми протягом усього різдвяного періоду. У групі типових наспівів певна проблема виникає при жанровому розмежуванні колядок і щедрівок. Здебільшого в народі ці два поняття ототожнюються: за свідченнями місцевих інформантів 13 січня і колядували, і “щодрували”, не добачаючи різниці між одним і другим. При цьому не тільки наспів, але й текст міг бути незмінним; залежно від необхідності підмінювалися лише слова рефрену: в одному випадку – “Святий вечор” (рідше “Ой дай Боже”), а в іншому – “Щедрий вечор”.

Весняний цикл Верхньоприп'ятської низовини вміщує строкату жанрову палітру, без чітко вираженого обрядового приурочення пісень. Водночас цю масу згрубува можна привести у відповідність до загальноприйнятого в українській етномузикології поділу весняних творів на три групи: закличні “веснянки”, хороводно-ігрові “гаївки” та величальні “волочєбні” чи

“ранцівки”.

Таблиця 1

Культуро-жанрова система музичного фольклору Ст. Людкевича – Б. Луканюка

Місцеве визначення пісень весняного циклу має певні локальні відмінності. Більшість творів виконавці називають “постовими”, хоча за музичними ознаками серед цих пісень вдається виділити дві групи мелодій: (а) обрядові – власне веснянки і гаївки, і (б) позаобрядові, що в свою чергу вміщують три відмінні за стилістикою підгрупи звичайних, напливових та лірницьких пісень [16].

Серед інших поширених, але не чітко обумовлених назв у центрі Верхньоприп’ятської низовини часто зустрічаються “рогульки” (“рогулейки”, “рогулиці”), які за функцією вважаються аналогом галицьких гаївок. Інколи семантика цього слова тлумачиться як похідна від одного із припустимих місць виконання – на розі вулиць. Насправді ж, у жодному з обстежених пунктів будь-яких доказів такому трактуванню терміна не знайшлося, як і взагалі у поліському побуті відсутнє поняття “ріг вулиці”. Натомість, у текстах окремих пісень “рогулейкою” називають молодицю, яка запрошується розпочати весняні розваги-співи, або ж конкретніше – вивести ту ж рогулицю [1]:

1. *Ой ти, рогуле й рогулиця, 2*
2. *Ти(/гу/) молодая молодица, 2*
3. *Чо(/го/)го не вийде^аш на юлицу, 2*
4. *Чом не ви^аводиш рогулицу? 2*

Ще один локальний термін – “царіна” – побутує біля витоків Прип’яті. Саме так місцеві інформанти називають майже всі весняні пісні різноманітної структури і тематики. Хоча типових форм у місцевій традиції за цим жанром не закріплено, можливо, що він якимось чином споріднений із раритетними царинними піснями, виконуваними колись у лемків при весняному обходженні полів [17].

Попри певні локальні відміни у визначенні весняних жанрів на рівні окремих сіл усталена також практика означення творів за ключовим словом одного з найпопулярніших сюжетів, наприклад – “вородарки”, “поколі”, “бабойки” тощо. Цей спосіб найчастіше застосовується місцевими носіями для розрізнення гаївкових творів. Майже у всіх верхньоприп’ятських гаївках поширені такі ж сюжети, як і в Галичині. Ось далеко не повний їх перелік за ключовим словом: “Жельман”, “самхожня” (“самітний”), “жона на торзі”, “царівна”, “плетіночки”, “мости”, “подоляночка”, “просо”, “мак”, “володар”. Деякою мірою цю жанрову групу заповнили поширені під впливом писемної традиції (найбільше – польська і радянська школа) напливові твори, які виступили альтернативою питомим: “Йelman”, “Царевна”.

Загалом пригадування гаївкових творів становило певні труднощі у місцевих інформантів, що може свідчити або про немісцеве походження певних зразків цього роду творчості, або про не особливу популярність питомих відповідників у поліській традиції.

Найпроблемнішим для трактування у весняному циклі Верхньоприп’ятської низовини є жанр величальних пісень. Прямих доказів його існування досі не виявлено, але на основі розвинених відповідних обрядів і кількох специфічних типових форм можна говорити про релікти пісенної творчості у місцевій традиції.

Із великоднім періодом на верхньоприп’ятській території пов’язують явище ранцювання і волочebництва, які усвідомлюються як одне ціле. Серед місцевих інформантів зустрічається визначення “ходять ранцювати волочebники”. За деякими свідченнями, волочebники ходили з “ралцем” (ралом) і свого роду імітували весняну сівбу [2]. Сьогодні суть волочebництва зводиться до того, що малі діти відвідують найближчих родичів (переважно хресних батьків та бабу) з метою отримання почастунку – “волочільного”. Жодних згадок про приурочені до цього обряду, як і загалом до самого Великодня, пісні не виявлено.

Уперше наявність на півночі Волинської області пісенних творів, що за ознаками мають відношення до волочebної традиції, констатував О.Ошуркевич [15]. Головною підставою при цьому йому послужили специфічні рефрени – “Гей, лололо!”, “Дололом, дололом”, “Далалом, далалом”, “Тей, рано-рано!”, – співзвучні із якими відповідники поширені у весняних величальних піснях Підляшшя [18]. Згодом ця тема епізодично розкривалась ще в кількох статтях луцьких

етнографів [8], [9], які підтверджують розвинене поширення волочесних обрядів у традиції західноукраїнського Полісся, але про приурочену пісенність не згадують.

Співставлення музичних і вербальних характеристик дозволяє пов'язати з весняними величальними обрядами Верхньоприп'ятської низовини певну частину пісенних творів. Вони містять серединні рефрени “далалом” і “рано-не-рано”, а в композиційній структурі творів збереглися ознаки гуртової форми виконання, аналогічно як у колядках – *аб;рб*, де перше речення (*аб*) виконується солістом, а друге (*рб*) – гуртом [3]:

а)

1. *Уже недалечко червоне яєчко,
Далалом-далалом, червоне яєчко.*
2. *Дай Боже дождати, в ручках потримати,
Далалом-далалом, в ручках потримати.*
3. *На придворци сісти та й яєчко з'їсти,
Далалом-далалом, та й яєчко з'їсти ...*

б)

1. *Ой броду броду тихая вода
Рано-не-рано тихая вода*
2. *Там походила дівка молода
Рано-не-рано дівка молода*
3. *Там походила біль білила
Рано-не-рано біль білила ...*

У численних похідних різновидах рефрени випускаються або ж замінюються на новіші. Наприклад, замість “Гей, лоло, лололо” – “Гей, весна-прекрасна” [4]. Очевидно, випадіння слів, що стали малозрозумілими, відбулося внаслідок втрати первинної функції величальних творів.

Хоча рефрен “рано-не-рано” у верхньоприп'ятській традиції можна співвідносити з самим поняттям “ранцювання”, спільнокореневі відповідники досить поширені в різноманітних обрядових наспівах Великого Полісся, а саме серед весільних і русальних пісень. У надсянських же ранцівках застосовуються зовсім інші рефрени (“Же Христос, же воскрес, же воістину воскрес”), але деякі твори починаються словами “Ой рано, рано”.

Натомість, слова типу “далалом”, “лололо”, найвірогідніше, приналежні саме до жанру волочесних пісень. Точні еквіваленти до них у навколишніх традиціях не зустрічаються, зокрема – у розвиненому білоруському обряді, але у згаданих вище підляських “конопельках” і “дингусах” присутні споріднені рефрени “лолумем”. Значно північніше – на Псковщині та в Литві – розвинені волочесні обрядодійства серед місцевих інформантів відомі також як “лалім” (“лалін”).

На основі узагальнення усіх цих даних можна припустити, що давніше в басейні верхньої Прип'яті співіснували обряди ранцювання і волочесництва, які представляли периферію навколишніх розвинених осередків весняних величальних дійств. Із часом під впливом різноманітних деградаційних або ж інвазійний процесів місцева традиція ізолювалася, а приурочені твори позбулися свого первинного контексту, нерідко перетектувалися і тепер виконуються у якості “постових” або ж звичайних веснянок.

На межі весняного і літнього сезонів відзначається свято Трійці. У поліському середовищі з ним найбільше пов'язані вірування в духів померлих – русалок. На другий день свята у деяких місцевостях східної частини Верхньоприп'ятської низовини відбувається також обряд “водіння куста”.

Спеціальних русальних обрядів на західному Поліссі не зафіксовано, хоча на основі численних напівправдоподібних повір'їв або переказів про зустрічі русалок можна припустити, що в минулому відповідні ритуальні дійства могли тут існувати. Також фактично відсутня приурочена до них творчість, за винятком деяких з неясним змістом текстів, які, зі слів інформантів, нібито

проспівувалися чи промовлялися дітьми-“русальчатами” під час водіння ними в житі хороводів [5]:

*Не бий ручка об ручку,
Не три ніжка об ніжку,
Не сип муки на діжку,
Бо вельми гріх.*

Основний ареал трійцького обряду “водіння куста” припадає на простори етнографічної Пінщини [12]. Це дійство являє собою своєрідний аналог зимових і весняних величальних обрядів, коли, щоправда, виключно жінки водять убрану в гілки дівчину від садиби до садиби, співають під хатою ритуальні пісні та отримують за це винагороду. При цьому звучать наспіви єдиної структури, але різного змісту – від величальних обрядових до ліричних позаобрядових.

Власне літній календарний цикл пов’язаний із петрівчаним постом. У цей короткий час виконуються і петрівчані, і купальські пісні, споріднені як на функційному, так і на формальному рівні. Попри те, що сам купальський обряд відомий у всіх місцевостях Верхньоприп’ятської низовини, пісенний супровід до нього існує не всюди.

Одночасно із завершенням петрівчаного посту на західному Поліссі розпочинається пора жнив. Відповідний пісенний цикл набув тут особливого розвитку, попри складні природні умови для землеробства.

У верхньоприп’ятській традиції жнивний обряд класично поділяється на три фази: зажинки, жнива і обжинки. До першої не зафіксовано будь-якого музичного супроводу, можливо, через її короткотривалість, хоча з ритуального боку значення зажинок, безсумнівно, дуже важливе. Зі слів інформантів, найчастіше обов’язковим ритуальним кроком безпосередньо перед самими жнивами була лише молитва “Отче наш”. Натомість розвиненими пісенними формами позначені друга і третя фази обряду. Очевидно, приурочені до них пісні колись чітко розмежовувалися, однак сьогодні такий поділ уже є досить проблематичним. До того ж заплутаності додає ототожнення деяких жнивних пісень із загальнооб’ємною категорією сезонно-трудова пісень, які тут називаються “літо”. Відтак, у досліджуваній місцевості в якості узагальнюючої до обряду збору хлібів переважно використовується назва “жнивна пісня” (рідше “обжинкова”).

Група сезонно-трудова наспівів (“літо”) характеризується досить умовною приуроченістю, але домінує саме в літньому періоді. У цьому об’ємному циклі інформанти розрізняють окремі тематичні групи: “ягоди”, “полоття”, “сінокіс” і навіть “жнива”. В останньому випадку мелотипи відзначаються умовною приуроченістю і добре розрізняються виконавцями із власне жнивними. Як уже зазначалося, набагато консервативніше себе тут проявляють типові наспіви, аніж їхні поетичні тексти. Щодо останніх, то найчастіше у змісті пісень виражаються ліричні мотиви.

Порівняно з іншими обрядовими творами весільні наспіви на території Верхньоприп’ятської низовини, як і загалом в Україні, збереглися найкраще. Інколи і сьогодні весільні обряди відбуваються у формі, максимально наближеній до традиційної, і при цьому звучать приурочені твори.

Місцеве весілля багате на ритуальні дії, але однорідне за жанровим складом приурочених пісень. Різноманітні за характером і значимістю в обряді твори розрізняються тут лише за змістом та охоплюються загальною назвою “пісні”.

Поряд із ритуально-обрядовими весільними наспівами у різноманітті поширені танцювальні приспівки (“припівки”, “частушки”), які виконуються під інструментальний акомпанемент до швидких танців: “полька”, “краков’як” тощо. Абсолютна більшість таких приспівків відзначається поліфункційними властивостями і тому не належить до суто весільних.

На особливу увагу в цій групі заслуговують суто ритуальні твори хороводного складу. Вони відрізняються сповільненим темпом виконання у приспівковому характері, а також словами обрядового змісту [6]:

*Просимо вас –
Гостіте“ся в нас,*

*Не да^а лека сторона,
 Ни ве^а лика чужина,
 Просимо вас ...*

Спеціального дослідження, на стику вокальної й інструментальної культур, потребують також місцеві “крутаки” і “пахьди”, які виявляють споріднення із групою танкових творів.

Очевидно, що в пропонованій розвідці лише намічено основну проблематику в дослідженні розвиненої жанрової сітки верхньоприп'ятського пісенного фольклору. На основі лаконічних заміток можна зробити висновки, що місцевий музичний репертуар відзначається своєрідними властивостями, а тому в подальших дослідженнях потребує застосування спеціальних підходів, базованих на передовій методиці вітчизняної етномузикології. За умови монографічного дослідження кожного із виявлених тут пісенних жанрів, заручившись підтримкою суміжних галузей фольклористики (етнографії, етнофілології, етнолінгвістики), можна спільно досягти вагомих результатів у царині славістичних студій.

Джерельні приписи

1. Архів Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології при Львівській державній музичній академії ім. М.В. Лисенка (ПНДЛМЕ): Од. зб. ЕК 180/1 (с. Кортеліси).
2. Архів ПНДЛМЕ: Од. зб. ЕК 166/5 (с. Залаззя).
3. Архів ПНДЛМЕ: а) Од. зб. ЕК 208/2 (с. Видерта); б) Од. зб. ЕК 198/1 (с. Теклино).
4. Архів ПНДЛМЕ: Од. зб. ЕК 181/5 (с. Рівне), ЕК 182/1 (с. Забужжя).
5. Архів ПНДЛМЕ: Од. зб. ЕК 159/4 (с. Щитинь).
6. Архів ПНДЛМЕ: Од. зб. ЕК 174/19 (с. Седлище).
7. Галицько-руські народні мелодії: [У 2 ч.] / Зібрані на фонограф Й. Роздольським, списав і зредагував Ст. Людкевич. – Львів, 1906, ч. 1. (Етнографічний збірник Наукового товариства ім. Т. Шевченка у Львові, Т. 21).
8. Давидюк В. Релікти волочечної традиції в українському обрядовому фольклорі // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. Вип. 27: Українська фольклористика. – Львів, 1999. – С. 60–66.
9. Давидюк М. Календарна обрядовість Західного Полісся: картографічно-джерелознавчий аспект [волочечна традиція; кривий танець] // Фольклористичні зошити. Вип. 4. / Ред. В.Ф. Давидюк. – Луцьк: Полісько-Волинський народознавчий центр, 2001. – С. 27–76.
10. Добрянська Л. Волинсько-рівненські матеріали у фондах ПНДЛМЕ // Етнокультурна спадщина Полісся. Вип. V / Гол. ред. і упоряд. В.П. Ковальчук. – Рівне: Перспектива, 2004. – С. 125–152.
11. Квітка К. Українські народні мелодії. Київ. – 1922. – (Етнографічний збірник Українського наукового товариства в Києві, Т. 2).
12. Клименко І. Наспів “весни-трійці” на Пінському Поліссі // Родовід. – Київ, 1995. – Ч. 11. – С. 82–92.
13. Колесса Ф. Народна музика на Поліссі // Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського / Упор., вступ. ст., прим., пер. з пол. С.Й. Грици. – Київ: Музична Україна, 1995. – С. 38.
14. Конспект лекцій проф. Б.С. Луканюка з предмету “Вступ до етномузикознавства” (читався на кафедрі музичної фольклористики Львівської державної музичної академії (ЛДМА) ім. М.В. Лисенка у 1995 році).
15. Ошуркевич О. Релікти волочечних звичаїв на Західноукраїнському Поліссі // Полісся: мова, культура, історія: Матеріали міжнародної конференції. – Київ, 1996. – С. 349–353.
16. Рибак Ю. Постові пісні Верхньоприп'ятського басейну // Народна музика Волині: Зб. статей і матеріалів / Ред.-упор. О.С. Смоляк. – Кременець, 1998. – С. 67–71.
17. Сокіл Г. Царинні пісні в контексті ритуального обходу полів // Народознавчі зошити. – 2000. – Зошит 3 (33), травень-червень. – С. 535–541.

18. Bartmicski J. Podlubelski “smigus” czyli koledowanie wielkanocne // Region Lubelski. – Т. 3 (5). – S. 233–239.

Резюме

У статті на етномузикознавчому рівні розглядається обрядова пісенна творчість одного з віддалених поліських районів – Верхньоприп'ятської низовини. Дотримуючись найпродуктивнішої методики розрізнення фольклорних творів за музично-етнографічними ознаками, автор чітко диференціює та в загальних рисах характеризує кожен із основних жанрів, виявлених унаслідок ретельної особистої експедиційно-польової роботи в західнополіському регіоні.

Summary

On ethnomusicology level in the article is considered the ritual vocal creativity one of the remote Polissia (woodland) region – Lower Upper-Prypiat River basin. The author is precisely differentiates and characterizes in general everyone of the basic genre to adhere the most productive technique of the distinctions by the music and ethnographic attributes the folk songs, found out during careful own folks expedition job in the West Polissia region.

УДК 391:65

Ю.А. Шестопалова

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОДЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Модельний бізнес являє собою економічну діяльність, що дає прибуток від розробки та збуту моделей одягу й аксесуарів. Серед західних дослідників свого часу точилося чимало суперечок щодо оцінки цього явища. Але всі вони сходяться в тому, що цей бізнес ґрунтується передусім на процесі суспільної комунікації. Нині завдяки високому рівню науково-технічної бази та соціальної комунікації мода набула характеристик високоорганізованого індустріального виробництва, що має відповідну систему інформаційного забезпечення та реклами, широкі ринки збуту, систему передачі досвіду тощо.

Ґрунтовне дослідження модельного бізнесу за рубежом є досить розвиненою галуззю економічної науки, тісно пов'язаною з основними цінностями і тенденціями розвитку сучасного суспільства. Досить глибоко вивчають його і російські дослідники (Е.Власова, А.Гофман, В.Метревелли, И.Нефьодова та ін.). Щодо вітчизняних досліджень, то, за винятком поодиноких робіт (Л.Дихнич, В.Локшина), доводиться констатувати недостатність висвітлення зазначеної проблеми. Тому метою даної статті є розкриття особливостей розвитку модельного бізнесу в Україні.

Модельний бізнес – явище передусім соціальне, тому створення відповідних соціальних структур для реклами його досягнень виступає показником рівня суспільної свідомості, а також рівня розвитку виробництва, економіки, зовнішньоторговельних економічних зв'язків. Водночас умови ринку модельного бізнесу, як і будь-якої іншої економічної діяльності, залежні від структури попиту. Виробництво продукції модельного бізнесу передбачає взаємодію багатьох складових – реклами, матеріальних можливостей споживачів, їх запитів, що диктують умови роботи дизайнерів, стилістів, модельєрів.

Про ступінь розвитку модельного бізнесу в країні може також свідчити кількість і розгалуженість мережі модельних агентств, професіоналізм та визначність моделей – як усередині країни, так і на світовому ринку. Адже для створення належного іміджу важливим є привабливий показ, демонстрація його моделями. Оскільки ж увага широкої публіки зосереджена не тільки на зображеннях з подіумів, а передусім із сторінок журналів, екранів тощо, дизайнерській діяльності як самостійній галузі і частині модельного бізнесу завжди необхідно забезпечити належний рівень

ЗМІСТ

<i>Від упорядника</i>	3
-----------------------------	---

Розділ I. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ

<i>Н. Швець-Савицька</i> . Риси жанрово-стильового синтезу в інструментальній спадщині Д. Бортнянського	6
<i>О.В. Граб</i> . Функціонування романтизму у творчості галицьких митців кінця ХІХ – початку ХХ століть	11
<i>Т.О. Пономарьова</i> . Культурологічні аспекти історіографічних поглядів В.Г. Короленка	19
<i>І. Овчаренко</i> . Синтез національного та інтернаціонального в українському архітектурному модерні кінця ХІХ – початку ХХ століть	25
<i>С.В. Бєдакова</i> . Музична Прага як центр міжкультурних взаємин	32
<i>Т.А. Кумеда</i> . Особистість у композиторській творчості перших десятиліть ХХ століття	37
<i>Н. Никитюк</i> . Роль просвітницьких організацій у становленні кобзарства на Волині (20-30 рр. ХХ ст.)	41
<i>М.П. Мозговий</i> . Українська естрадна пісня 60-80-х років ХХ століття	45
<i>Т.В. Глуцук</i> . Особливості функціонування дитячих шкіл естетичного виховання в системі мистецької освіти України	49
<i>М.І. Пиріг</i> . Система професійної освіти педагогів-хореографів бального танцю в сучасній Україні	54

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

<i>Я. Кравченко, І. Прокопчук</i> . Четвертий вимір оновленого простору /наукова лабораторія і художній метод/	59
<i>А.Г. Єфименко</i> . Духовні тексти минулого у сучасній композиторській творчості	68
<i>Ю.Г. Тарчинська</i> . Вираження ідей духовних текстів у музиці	72
<i>Н. Савицька</i> . Духовний заповіт генія /альтова соната Д. Шостоковича в контексті пізнього періоду творчості композитора/	75
<i>Н. Вакула</i> . «Камерна музика» Ольги Криволап: модернізація чи заперечення традиції?	80
<i>В.І. Буцjak</i> . Стильова компетентність як складова професійної майстерності музиканта	85
<i>Л. Кушлик</i> . Традиційні та модернізовані різновиди музичних народних інструментів у культурі українців	90
<i>Т. Баран</i> . Вплив народного цимбального професіоналізму на формування виконавської практики на концертних цимбалах системи «шунда»	95
<i>О.І. Трофімчук</i> . Класифікація репертуару та складів оркестрів народних інструментів	101
<i>Л. Сорочук</i> . Архетип роду в українській календарно-обрядовій поезії: образно-символічна матриця	110
<i>Т.А. Зінов'єва</i> . До питання інтерпретації оцінки національних героїв українського лялькового вертепу	116
<i>Ю. Рибак</i> . Жанри обрядових пісень у традиції верхньоприп'ятської низовини	122
<i>Ю.А. Шестопалова</i> . Особливості розвитку модельного бізнесу в Україні	129

Розділ III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

<i>М.М. Будз</i> . Забуте ім'я /До 130-річчя від дня народження Ольги Окуневської/	133
--	-----